
Hospodárske zázemie Mikulčíc

Sídelná štruktúra
na strednom toku rieky Morava
v 9. – 1. polovici 13. storočia

Marek HLADÍK

Hospodárske zázemie Mikulčíc

Sídlná štruktúra na strednom toku rieky Morava
v 9. – 1. polovici 13. storočia

Pavel KOUŘIL
(ed.)

Práce vznikla v rámci Programu výzkumné činnosti
Archeologického ústavu AV ČR Brno, v. v. i., na léta 2012–2017.
Publikaci podpořila Ediční rada Akademie věd České republiky, Národní 3, 117 20 Praha 1

PROJET MORAVIA MAGNA

sous le patronage de
UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE
BRUXELLES

UNION INTERNATIONALE DES SCIENCES PRÉHISTORIQUES
ET PROTOHISTORIQUES
(C.I.P.S.H - U.N.E.S.C.O)

© Marek HLADÍK 2013

ISBN 978-80-86023-44-1
ISSN 1804-1345

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO 2014

SPISY ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU AV ČR

BRNO 48

2014

Hospodárske zázemie Mikulčíc

Sídelná štruktúra na strednom toku rieky Morava
v 9. – 1. polovici 13. storočia

Marek HLADÍK

S príspevkami M. Látkovej a J. Šušolovej et al.

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO 2014

Recenzovali:

prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D.
PhDr. Peter Šalkovský, DrSc.

*„Let us think the unthinkable, let us do the undoable.
Let us prepare to grapple with the ineffable itself, and see if we may
not eff it after all“*

(Douglas Adams 1987)

- MOJEJ RODINE -

OBSAH

1. Úvod	8
2. Teoretické a metodologické východiská, ciele výskumu	II
2.1 Teoretické východiská výskumu	II
2.1.1 Kultúra a sociálna realita	II
2.1.2 Paradigma	12
2.1.3 Teória systémov	15
2.1.4 Retrodikcia a predikcia	16
2.1.5 Priestor a krajina	16
2.1.6 Čas	18
2.2 Metóda výskumu	19
2.3 Objektové ciele výskumu a testované hypotézy	22
3. Štruktúra práce a metodika výskumu	25
3.1 Definovanie pojmov	25
3.2 Postup výskumu	26
3.3 Funkčné ciele výskumu	28
4. Osídlenie a štruktúra osídlenia – definícia a vymedzenia	29
4.1 Štruktúra času – časové vymedzenie	29
4.2 Priestorová štruktúra – geografické vyčlenenie skúmaného územia	30
4.3 Funkčná štruktúra	32
5. Prírodné prostredie (ekoparametre)	34
5.1 Prírodné prostredie a včasnostredoveké aglomerácie	36
5.2 Hydrológia	39
5.3 Geomorfológia	40
5.4 Geológia a pedológia	42
5.5 Vegetácia	44
5.6 Klíma	45
6. Osídlenie povodia stredného toku Moravy vo včasnom stredoveku – všeobecný model (testované hypotézy) a prvý predbežný model	46
6.1 História výskumu	46
6.2 Stav bádania a pramenná báza	48
6.3 Všeobecný model (testované hypotézy)	50
6.3.1 Povodie stredného toku Moravy	51
6.3.2 Zázemie Mikulčíc	53
6.3.3 Okolie hradísk Sudoměřice – Hrádky a Skalica – Kalvária	57
6.3.4 Povodie Myjavy	60
6.3.5 Komunikácie	62
6.3.6 Hypotéza kumulácie sídlisk v širšom zázemí centrálnych miest	66
6.3.7 Hypotéza o zahusťovaní a diferenciacii sídelnej siete v 9. storočí a jej kolapse v 10. storočí	67
6.3.8 Hypotéza o vplyve niektorých ekoparametrov na štruktúru sídelnej siete	69
6.4 Prvý predbežný model	72
6.4.1 Charakteristika modelu	73
6.4.2 Postup pri tvorbe modelu	74
6.4.3 Výsledný model	87

7. Výskum osídlenia južnej časti Dolnomoravského úvalu vo včasnóm stredoveku (testovanie modelov)	III
7.1 I. fáza terénnych aktivít.....	III
7.1.1 Metodika.....	III
7.1.2 Výsledky	II3
7.2 Archeologické dáta a prvé externé testovanie predikčných modelov.....	II7
7.3 II. fáza terénnych aktivít.....	I26
7.3.1 Metodika a výsledky	I26
7.3.1.1 Moravská Nová Ves – Padělky od vody	I26
7.3.1.2 Mikulčice – Valy – severozápadné podhradie (plocha č. 82)	I29
7.3.1.3 Mikulčice – Trapíkov (plocha M17).....	I31
7.3.1.4 Mikulčice – Podbřežníky	I34
7.3.1.5 Moravská Nová Ves – Za hřištěm	I35
7.3.1.6 Lužice – Vývadilky	I36
7.4 Výskum na severnom Záhorí.....	I37
7.4.1 Metodika.....	I37
7.4.2 Výsledky.....	I37
8. Južná časť Dolnomoravského úvalu vo včasnóm stredoveku – syntézy, interpretácie a modely	I40
8.1 Syntéza dát	I40
8.2 Interpretácia výsledkov	I44
8.3 Výsledky výskumu, diskusia, osídlenie ako systém a naratívny model	I59
8.3.1 Diskusia	I61
8.3.2 Hospodárske zázemie centra ako systém alebo naratívny model.....	I71
8.3.2.1 Ekonomická rovina – subsistenčný, technologicko-remeselnícky a obchodný/komunikačný subsystém.....	I72
8.3.2.2 Sociálna rovina – sociálny, projekčný/symbolický subsystém.....	I81
8.3.2.3 Vývoj osídlenia	I90
9. Záver	I93
Pramene a literatúra.....	I96
Résumé.....	222
Prílohy	228
1. Vyhodnotenie rastlinných zvyškov z lokality Mikulčice – plocha 100, rez opevnením <i>Michaela Látková</i>	229
2. Vyhodnotenie rastlinných zvyškov z lokality Mikulčice – plocha M17, sídlisko Trapíkov <i>Michaela Látková</i>	235
3. Mikulčice – Trapíkov, mikromorfologický popis a exoskopická pozorování <i>Jana Šušolová – Roman Hadacz – Veronika Králová – Peter Dundek – Daniel Volařík</i>	250
Obrazová Príloha.....	261

Mgr. Marek Hladík, Ph.D.

Hospodárske zázemie Mikulčíc

Sídelná štruktúra na strednom toku rieky Morava
v 9. – 1. polovici 13. storočia

Vydal: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. v roce 2014

Edice: Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno Svazek 48 ISSN 1804-1345

Jazykové korektury: Anetta Letková

Anglický překlad: Matúš Benkovič

Grafická úprava, sazba: Azu design s.r.o.

Návrh obálky: Natália Valachovičová

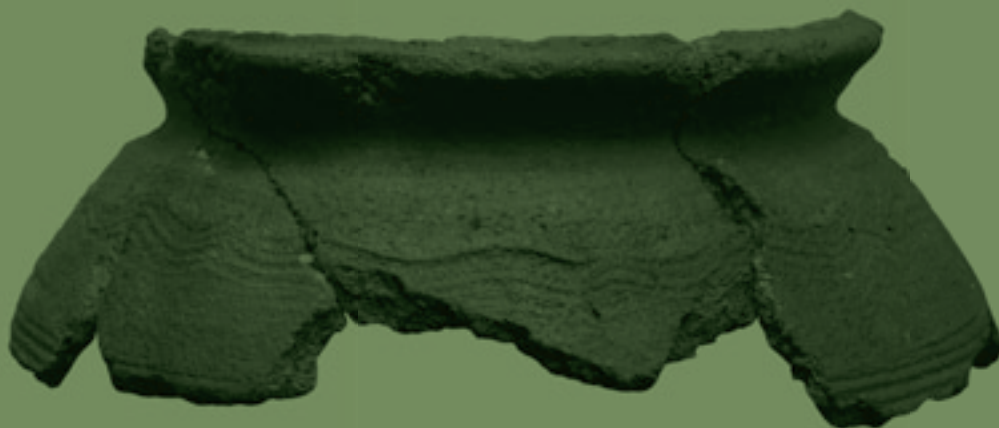
Grafika, kresby: Marek Hladík, Jaroslav Škojec

Tisk: Azu design s.r.o.

All rights reserved
ISBN: 978-80-86023-44-1
Copyright © 2014 by
Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

i. vydání

MORAVIA MAGNA

ISBN 978-80-86023-44-1

SPISY ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU

AV ČR BRNO 48

2014